

BARNFATTIGDOM I LUND

En rapport från Rädda Barnens lokalförening 2014

Ingela Schånberg

Peter Hang

Nina Björkman

INLEDNING OCH BAKGRUND

Enligt FNs konvention om barnets rättigheter skall konventionsstaterna erkänna ”rätten för varje barn till den levnadsstandard som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling” (§ 27).

Sverige var ett av de första länderna att signera och ratificera Barnkonventionen, då denna antogs av FN 1989.¹ Sedan dess har Sverige arbetat med barnrättsfrågor i FN, EU, Europarådet och Nordiska ministerrådet.² Sveriges riksdag antog 2010 Strategin för att stärka barnets rättigheter i Sverige. Regeringen menar att det är föräldrarna eller andra ansvariga för barnet som är huvudansvariga för barnets välfärd, men att samhället har en viktig funktion i att stödja och vid behov komplettera föräldrarna under barnets uppväxt. Kommuner och landsting är de instanser som har flest verksamheter där barn är berörda. Det gäller framför allt för att minska skillnaderna i uppväxtvillkor för barn som lever i familjer med låga inkomster. Regeringen poängterar vikten av förebyggande insatser i kommunerna och har givit Länsstyrelsen i Jönköpings län uppdrag att samverka med övriga länsstyrelser för att åstadkomma regionala stödstrukturer i arbetet med barnets rättigheter. Länsstyrelserna i Skåne och Västerbotten har blivit speciellt utsedda att bedriva försöksverksamhet och stödja kommunerna i att ta fram handlingsplaner mot ekonomisk utsatthet bland barn.³

Lunds kommunfullmäktige antog 2012-12-20 Strategi för att stärka barnets rättigheter i Lunds kommun. I skiften/rapporten *Barnets bästa* presenteras kortfattat kommunens arbete och policy. I denna säger man att ”barnkonventionen och dess grundläggande principer skall gälla i Lunds kommun samt att konsekvenserna för barn tydligt skall framgå vid alla kommunala beslut.” Principen om ”barnets bästa” skall alltid sättas i centrum. Genom förändringar i attityder, förhållnings- och arbetssätt i verksamheter på olika nivåer menar man att förbättringar kan nås.

Rädda Barnen utger sedan 2002 årliga rapporter om barnfattigdomen i Sverige. Enligt Rädda Barnens årsrapport *Barnfattigdom i Sverige 2013*, som bygger på statistik från 2011, återfinns Lund på 121 plats av landets 290 kommuner när det gäller andel av barnen som lever i fattigdom, dvs 10,4 %. Bäst till ligger Lomma och sämst Malmö. Det totala antalet barn 0-17 år i Lund som levde under dessa förhållanden var 2 179, en minskning med ca 50 barn sedan året innan.

---

¹ Åtgärder för att stärka barnets rättigheter och uppväxtvillkor i Sverige, Regeringens skrivelse 2013/14:91, s. 4.

² Ibid., s. 43-45.

³ Ibid., s. 93-95.

SYFTE

Barnfattighedsfrågan är Rädda Barnens prioriterade fråga inför valet hösten 2014. Syftet med denna undersökning är att göra en första kartläggning av barnfattigheden i Lund. Det innebär att ta fram fakta och statistik som visar hur många barn som lever i familjer med låg inkomststandard eller försörjningsstöd, men framför allt behöver vi veta vilka kategorier barn som döljer sig bakom siffrorna. Är de flickor eller pojkar? Vilken ålder har de? Är det barn till ensamstående förälder med svensk eller utländsk bakgrund? Vilken utbildningsnivå har föräldrarna? Hur går det för barnen i skolan? I vilka delar av Lund bor de?

Syftet är också att utifrån Rädda Barnens "checklista" undersöka om det finns handlingsplaner och konsekvensanalyser i de kommunala nämnderna. Det är framför allt tre nämnder som är berörda, Socialförvaltningen, Kultur & Fritid och Barn & Skola. Vi vill därför också undersöka:

- Hur ser försörjningsstödet ut? Kan dator och internetuppkoppling ingå? Kan man få bidrag för fritidsaktiviteter? Glasögon? Vräks barnfamiljer?
- Finns förskola på obekvämlig arbetstid? Hur höga/låga är dagisavgifterna? Är skolans verksamhet avgiftsfri? Erbjuds läxhjälp?
- Erbjuds gratis aktiviteter på skollov? Finns det fritidsgårdar i alla stadsdelar? Går information ut till alla?

Utifrån information och analys kan Rädda Barnen förhoppningsvis formulera krav till kommunens politiker inför valet.

DEFINITION

I Sverige finns ingen officiell definition av fattigdom bland hushåll.⁴ Rädda Barnens definition av barnfattigdom avser andel barn i familjer som har låg inkomststandard och/eller försörjningsstöd.⁵ Fattigheden beräknas genom två delmått (se nedan) och är ett s k absolut fattighedsmått, vilket innebär att inkomster under en viss miniminivå räknas som fattigdom.⁶

METODER OCH MATERIAL

Vi har använt oss av offentlig statistik, dels från Barnombudsmannen, dels från Lunds kommun. Chefstjänstemän eller andra tjänstemän i kommunen har kontaktats för intervjuer, men inte alla har svarat. Intervjuer har genomförts med Marie Olsson på Socialförvaltningen och Ann-Britt Wall Berséus, skolchef i BSN Öster. Camilla Qvennerberg på Socialförvaltningen har besvarat frågor via mail. Kultur & Fritidsförvaltningen har ännu inte kontaktats.

---

⁴ *Barnfattigdom i Sverige. Årsrapport 2013*, Rädda Barnen, s. 12.

⁵ *Ibid*, s. 10

⁶ *Ibid*, s. 9.

En central fråga är hur många barn som lever i ekonomiskt utsatta familjer. Är det pojkar eller flickor, hur gamla är de, hur ser deras familjesituation ut och var i Lund bor de?

Rädda Barnen använder ett mått man kallat *fattigdomsindex*, vilket är sammansatt av två delmått. Det ena är a) *låg inkomststandard*, det andra b) *försörjningsstöd* (socialbidrag). Måtten är utvecklade av Tapio Salonen, professor i socialt arbete. Rädda Barnen menar att indexet är ett absolut fattigdomsmått, dvs att inkomster under en viss nivå räknas som fattigdom.⁷ Eftersom samstämmigheten mellan måtten är låg används båda.

Försörjningsstöd består av två delar, dels den s k riksnormen, dels ersättning för boendekostnad och andra utgifter som socialtjänsten beviljar. I den redovisade statistiken ingår alla hushåll som vid en *viss tidpunkt* erhållit försörjningsstöd, dvs det görs ingen skillnad på hushåll med tillfälligt/kortvarigt stöd och hushåll med mer stadigvarande eller långsiktigt stöd. För 2011 innebar detta i ett hushåll med 1 vuxen + 1 barn ca 10 760 kr/månad (= riksnormen + bostadsbidragsnorm) + ev andra godkända utgifter. För en familj bestående av 2 vuxna + 2 barn kunde stödet bli ca 16 930 kr/månad.⁸

Vid beräkning av *låg inkomststandard* utgår man från värdet 1,0, vilket de hushåll har, vars inkomster precis räcker till en miniminivå av nödvändiga levnadsomkostnader. Har hushållet ett värde under 1,0 anses det ha låg inkomststandard. Låg inkomststandard beräknas genom att hushållets disponibla inkomst relaterad till hushållets storlek och sammansättning divideras med normen för baskonsumtion + boendenorm. För 2011 innebar värdet 1,0 att hushållet bestående av 1 vuxen + 1 barn hade en disponibel inkomst på 11 622 kr/månad, ett hushåll med 2 vuxna + 2 barn 17 702 kr/månad.

Barnombudsmannen har på regeringens uppdrag 2009 skapat ett webbaserat uppföljningssystem med idag ca 50 indikatorer som skall ge statistisk information om hur genomförandet av Barnkonventionen framskrider.⁹ Statistik finns på både nationell-, läns- och kommunal nivå. Systemet kallas Max 18. Statistik finns inom sex s k målområden: Ekonomi, hälsa, utbildning, trygghet, delaktighet samt stöd och skydd. Inom det ekonomiska området finns sex variabler. För Lund visas tre variabler som hänför sig till barnfattigdomsfrågans ekonomiska förhållanden, åtta till utbildning och en till brottslighet. Alla variablerna finns alltså inte nedbrutna till kommunal nivå. Det finns statistik för barn som bor i familjer med låg inkomststandard, barn i ekonomiskt utsatta familjer och barn i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd.

Barnombudsmannens indikator *låg inkomststandard* mäter "absolut ekonomisk utsatthet vilket innebär att den visar hur stor andel av barnen som lever i hushåll där inkomsterna inte räcker till för att betala boende och de mest nödvändiga levnadskostnaderna". Andel barn av totala antalet barn anges. Denna indikator kan visa fördelning av flickor och pojkar, barnets

---

⁷ *Barnfattigdomen i Sverige. Sammanfattning 2012:2*, Rädda Barnen, s. 12.

⁸ *Barnfattigdom i Sverige, Årsrapport 2013*, Rädda Barnen, s. 9.

⁹ Max 18, www.barnombudsmannen.se.

ålder, om föräldrarna har svensk eller utländsk bakgrund, föräldrarnas utbildningsnivå, syskon och familjetyp. Statistik redovisas för 1998-2011.

Indikatorn *barn i ekonomiskt utsatta familjer* visar barn som lever i familjer med låg inkomst. Det är ett *relativt* mått eftersom den visar andelen barn som lever i de hushåll som har de lägsta inkomsterna. Familjeinkomsterna relateras alltså till inkomstfördelningen i hela samhället och skiljer sig från måttet "låg inkomststandard". I regeringens skrivelse 2013/14:91 sägs att regeringen använder olika mått, bl a andelen barn i familjer vars inkomst är under 60 % av medianinkomsten.¹⁰ Viss otydlighet finns i definitionen. Inom EU används detta mått. Statistiken redovisar åren 1991-2011.

Det tredje måttet är *barn i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd*. Indikatorn visar andel av och antal barn som lever i familjer som under en längre tid, minst 10 månader under ett kalenderår, mottagit ekonomiskt bistånd (socialbidrag). Statistik redovisas åren 1990-2012, men någon nedbrytning i kategorier saknas.

Bedömningen är att Barnombudsmannens statistik är svårtolkad och kräver en hel del bearbetning för att bli förståelig.

RESULTAT

De olika måtten ger olika resultat.

Med Rädda Barnens fattigdomsmål som utgångspunkt visar statistiken för 2011 att **2 179** barn i Lund levde i en familj med antingen låga inkomster eller försörjningsstöd. Max 18 redovisar för samma år **2 205** (familj med låg inkomststandard + med långvarigt ekonomiskt stöd). Barnombudsmannens statistik ger alltså något fler barn i ekonomisk utsatt situation. Flest barn i fattiga familjer redovisar BOs kategori "barn i ekonomisk utsatthet", **3 357**. Sett över tid har denna kategori barn ökat från 1 791 1998 till 3 357 2011. Då detta mått är relativt beräknas de fattigas inkomst i förhållande till hela befolkningens inkomstutveckling. Utvecklingen visar därför att inkomstspredningen i samhället har ökat sedan 1998.

Genom Max 18 kan vi få mer information om kategorin "***barn i familjer med låg inkomststandard***". De 8 % av barnen i Lund 2011 som levde i dessa familjer var till antalet **1 679** st. 968 av dem hade *föräldrar med utländsk bakgrund* och 839 *svensk bakgrund*. Med tanke på att ca 20 % av familjerna i Lund hade utländsk bakgrund, visar statistiken att dessa är kraftigt överrepresenterade bland familjer med låg inkomststandard.

Statistiken visar att de flesta föräldrarna, 65 %, hade *eftergymnasial utbildningsbakgrund*, 24 % *gymnasial* och 7 % *förgymnasial*. Det är således i hög grad föräldrar som är universitetsstuderande/akademiker med låga inkomster som döljer sig bakom siffrorna. Det är kanske inte så förvånande i en universitetsstad som Lund. Enligt CSN får en studerande 9 004 kr i mån (lån + bidrag) + 146 kr/veckan för ett barn, vilket ger 9 600 kr/mån.

---

¹⁰ Regeringens skrivelse 2013/14:91, s. 46.

Fördelningen av *flickor och pojkar* är relativt jämn. Pojkarna är något fler. 45 % av barnen är 0-5 år, 37 % 6-12 år och 18 % eller 318 barn är 13-17 år. De flesta är alltså förskolebarn, men många går också på låg- och mellanstadiet. Tonåringar är den minsta gruppen.

Över hälften, 58 %, bor tillsammans med sina ursprungsföräldrar. Tyvärr redovisar inte statistiken ensam/enastående föräldrar, utan man har skapat kategorin "mor samt ev styvförälder" respektive "far samt ev styvförälder". Hos sin mamma bor 611 barn (36 %) och hos sin pappa 114 barn (6 %).

Många familjer har låga inkomster pga att de är skuldsatta. Man talar om "överskuldsatta familjer". Problemet är inte ovanligt i Lund. De familjerna lever på samma inkomstnivå som de med försörjningsstöd, men får alltså inget sådant. Man har levt över sina tillgångar av olika skäl och hamnat hos Kronofogden. Enligt Camilla Qvennerberg på Socialförvaltningen fanns mellan januari och maj 2014 **66 barn** i familjer med denna problematik.¹¹ Vilken hjälp kommunen erbjuder är inte helt klarlagt. Denna kategori ingår eventuellt i barnfattigdomsstatistiken under familjer med låg inkomststandard.

Barnfamiljer med försörjningsstöd i Lund

Antalet familjer med försörjningsstöd i Lund var 2011 433 st. I dessa familjer fanns 814 barn. Antalet familjer ökade något till 2012, men minskade därefter något och låg 2013 på ungefär samma nivå som två år tidigare. Antalet barn minskade däremot mellan 2011 och 2012, men ökade något till 2013. Detta år **erhöll 435 familjer med 787 barn försörjningsstöd i Lund**. Uppgifter om föräldrarnas utbildnings- och etniska bakgrund samt barnens åldrar har utlovats av Socialförvaltningen i Lund.

Enligt Socialförvaltningens i Lund statistik fanns både flest familjer och flest barn med ekonomiskt bistånd på Norra Fäläden. Linero och Klostergården är de bostadsområden som närmast har många både familjer och barn med försörjningsstöd. Något förvånande är de höga siffrorna för Väster, Värpinge och Östra Torn.

Barnfamiljer utgör mellan 25-30 % av alla bidragstagare i Lund. Majoriteten av bidragstagarna är ensamstående män och kvinnor. **Något mer än hälften av barnfamiljerna med ekonomiskt bistånd är ensamstående kvinnor med barn**. Något färre är de gifta/sammanboende med barn. Ensamstående män med barn är mycket få, 26 stycken 2013. Samma mönster gäller för åren 2011-2013.¹²

---

¹¹ Camilla Qvennerberg, Socialförvaltningen i Lund, 2014-05-21.

¹² Statistik från Socialförvaltningen i Lund 2014-04-24.

Tabell 1. Barn i familjer med försörjningsstöd (tidigare socialbidrag) 2012-2013 i Lund. Efter stadsdel.

Stadsdel	2012 -		2013 -	
	familjer	2012- barn	familjer	2013 -barn
Centrala staden	13	18	14	20
Dalby	27	44	25	35
Genarp	5	7	7	9
Gunnesbo	25	48	20	39
Järnåkra/Nilstorp	8	17	13	29
Klostergården	46	92	41	70
Kobjer	6	14	3	3
Linero	51	63	53	87
Möllevången	3	5	4	7
Norra Fälåden	96	158	89	164
Nöbbelöv	19	29	14	19
Okänd nyckelkod	16	31	27	42
På församl skrivna	1	1	1	4
Södra Sandby	20	59	12	41
Torns glesbygd	1	1	0	0
Tuna	3	3	4	8
Vallkärrat/Stångb.	2	5	2	5
Veberöd	15	26	10	15
Värpinge	26	52	28	61
Väster	36	61	38	70
Ö Torn/Mårtens F	22	32	30	59
Totalt antal	441	766	435	787

Källa: Socialförvaltningen i Lund, 2014-04-24.

Orsaker till föräldrarnas ekonomiska situation är främst arbetslöshet.¹³ Även sjukdom och missbruk kan vara orsaker.

Försörjningsstödet i Lund är enligt riksnormen.¹⁴

I den nationella strategin är en av regeringens nio principer att aktuell kunskap om barns levnadsvillkor skall ligga till grund för beslut och prioriteringar som rör barn. För att realisera detta skall rapporter om barns levnadsvillkor inhämtas, utarbetas, analyseras och redovisas.

I Lund har socialnämnden utifrån aktuell forskning beslutat om möjligheten att bevilja extra bistånd för Internet-uppkoppling till familjer med ungdomar och extra bistånd för

¹⁴ Marie Olsson, Socialförvaltningen i Lund 2014-04-24.

fritidsaktiviteter till barn i familjer med långvarigt försörjningsstöd.¹⁵ Familjen/barnet kan få 2000 kr/år till ledarledd fritidsaktivitet. Vem som betalar Internetsupport och försäkring för datorn är inte klarlagt. Det kan vara skillnader mellan olika förvaltningar. **1 %** av barnen har inte möjlighet att använda dator och Internet i sitt hem.¹⁶

Ur Ung Röst 2014: **14 %** av alla barn oroar sig för att familjens pengar inte ska räcka till det de behöver. **21 %** av barnen i årskurs 6 oroar sig för det.¹⁷

3 % av alla barn oroar sig för att de och deras familj ska bli vräkta. **8 %** av barnen i årskurs 6 oroar sig för det.¹⁸ Under 2013 var 4 familjer aktuella för vräkning, men ingen med barn. Om det blir aktuellt försöker man hitta alternativa lösningar.¹⁹ Det kan vara hotell, vandrarhem etc.

42 % anser att Sverige behöver göra mer för att hjälpa barn i Sverige som har ont om pengar. **50 %** av tjejerna anser att det är mycket viktigt medan **37 %** av killarna håller med.

Utbildning

Utbildning anses av många vara en strategisk faktor för att ett barn skall kunna bryta sig ur fattigdomsfällan och skapa sig ett eget liv på egna villkor. Vi är därför bl a intresserade av hur många *elever som inte uppnått grundskolans mål* eller inte har *behörighet till gymnasiet*.

I Lund 2013 uppnådde 85 % av eleverna grundskolans mål. Det är betydligt större andel än genomsnittet för landet som var 78 %. Samtidigt är det så att andelen elever i Lund som inte uppnår målen har ökat från 13 % till 15 % mellan 2009 och 2013. I absoluta tal var det **140** barn/elever som lämnade grundskolan utan att ha uppnått den grundläggande utbildningens krav. **Andelen pojkar är högre än andelen flickor, 19 % respektive 11 %.**

Behörigheten till gymnasiet var 2013 94 %, dvs 880 av 937 barn var behöriga att börja sina gymnasiestudier. Fortfarande fanns **57 barn** utan varken behörighet till gymnasiet eller hade gått ut grundskolan med godkända betyg i alla ämnen. Inom BSN Öster nådde inte 8 av 308 elever grundskolans mål och var ej behöriga till gymnasiet. I BSN Öster finns 4 stycken åk 7-9-skolor. Eleverna fördelade sig ganska jämnt på de olika skolorna. Ingen skola stack ut.²⁰ För de elever som behöver finns kostnadsfri sommarskola. Kommunen ansvarar för barnet tills

---

¹⁵ *Barnets bästa*, Lunds kommun.

¹⁶ *Ur Ung Röst 2014*, Rädda Barnen.

¹⁷ Ibid.

¹⁸ *Ur Ung Röst 2014*, Rädda Barnen.

¹⁹ Marie Olsson, Socialförvaltningen i Lund.

²⁰ Ann-Britt Wall Berséus, BSN Öster, 2014-05-19.

det fyllt 20 år och de icke-behöriga får gå i det gamla IV-programmet. Skolchefen var osäker på vad programmet heter idag.

Enligt Ung Röst 2014 har **5 %** har inte kunnat vara med på någon aktivitet med skolan för att det kostade pengar. **30 %** har blivit ombudda av skolan att ta med pengar till gemensam matsäck, utflykt eller friluftsdag. Av dessa har **53 %** uppgivit till utflykter, **49 %** till skolresor, **58 %** till mat/fika under resa/utflykt och **32 %** till friluftsdagar.²¹ Enligt Ann-Britt Wall Berséus kan skolan inte ta ut *avgifter för aktiviteter på skoltid*. Det är ett politiskt beslut i nämnden.

6 % får inte *hjälp med läxorna* av skolpersonalen! **6 %** får aldrig hjälp med läxorna hemma och **10 %** får nästan aldrig hjälp hemma.²² Erbjuder skolan läxhjälp? Inom BSN Öster gör skolan det i en eller annan form. Ibland står lärare för den, ibland fritidspersonal. Tillgången är tillräcklig, enligt skolchefen.²³

Hur står det till med *ohälsa och stress* bland eleverna? I Rädda Barnens enkätundersökning Ung Röst 2014 sade sig **45 %** av barnen i årskurs 6 någon gång under den här eller förra terminen ha känt sig ledsna och nedstämda under en längre tid.²⁴ Lunds kommun gör regelbundna undersökningar, s k LYNK-enkäter i åk 5, 8 och 2 på gymnasiet. Man undersöker om eleven har huvudvärk, ont i magen eller har svårt att somna. Skolchefen i BSN Öster räknade upp en massa statistik. Slutsatsen var att ju äldre eleven/barnet var desto sämre hälsa.²⁵ Fler flickor än pojkar upplevde problem. Nationella prov orsakade stress och styrde undervisningen. 45 % av eleverna i åk 8 var stressade i skolan. LYNK-undersökningen överensstämmer väl med resultaten från Ung Röst. Inom elevhälsan i BSN Öster finns 1 skolöverläkare och skolsköterska på varje skola. Befintlig kurator skall samarbeta med Socialförvaltningen kring eleven.

Vilket stöd ges till *elever med särskilda behov*? I BSN Öster finns många elever med neuro-psykiatriska störningar.²⁶ Det är ganska vanligt. Skolan har ett s k "Skoldatatek", där elevens lärare deltar i en diskussion om eleven. Man diskuterar arbetsmetoder, förhållningssätt mm. Tid och tålamod är viktigt.

Förekommer *mobbning* i skolan? Fula ord är vanligt förekommande, enligt skolchefen, däremot inte våld.²⁷ Rektor ansvarar för utredning, t ex om nätmobbning. Enligt likabehandlingsplanen rapporterar rektor till nämnden.

---

²¹ Ur *Ung Röst 2014*, Rädda Barnen.

²² Ur *Ung Röst 2014*, Rädda Barnen.

²³ Ann-Britt Wall Berséus, 2014-05-19.

²⁴ Ur *Ung Röst 2014*, Rädda Barnen.

²⁵ Ann-Britt Wall Berséus.

²⁶ Ann-Britt Wall Berséus.

²⁷ Se ovan.

Frågor att gå vidare med: Finns tillräckliga resurser i form av pengar och personal till de svagaste eleverna? Är resurserna till modersmålsundervisningen tillräckliga? Hur omfattande är skolket?

Förskolan

Med tanke på att 45 % av barnen i familjer med låg inkomst är 0-5 år är *förhållandena i förskolan* intressanta att undersöka, t ex dagisavgifterna. Vilken är lägsta avgiften på dagis? Enligt Ann-Britt Wall Berséus har kommunen maxtaxa.²⁸

Arbetslöshet är den främsta orsaken till försörjningsstöd i Lunds kommun. Tillgång till *förskola på obekvämt arbetstid* kan vara ett sätt att undanröja hinder för att förälder skall kunna ta ett jobb. I Lund finns Röda stugan, som är öppen både på helger och nätter. Om efterfrågan/behoven är större än utbudet/tillgången är oklart.

Ur *Ung Röst 2014*: Totalt uppger **13 %** av barnen i Lund att deras skola, den här eller förra terminen, berättat om barnkonventionen. **35 %** uppger att deras skola, den här eller förra terminen, berättat om barns rättigheter.

Fritid

Barn i fattiga familjer riskerar att hamna utanför kamratkretsen då de inte har samma ekonomiska möjligheter att delta i aktiviteter som kompisarna. Risken kan också finnas att barnet inte får möjlighet att utveckla sin potential som människa om det inte kan utveckla sina intressen på grund av ekonomiska hinder.

Enkätundersökningen *Ung Röst 2014* visar att **7 %** inte har kunnat hålla på med någon fritidsaktivitet för att de inte haft råd med t ex medlemsavgift, träningskläder eller annat som behövts. **8 %** svarade "vet inte" om det tvingats avstå fritidsaktivitet.²⁹

Som tidigare nämnts har socialnämnden i Lund beslutat om möjligheten att bevilja extra bistånd för Internet-uppkoppling till familjer med ungdomar och extra bistånd för fritidsaktiviteter till barn i familjer med långvarigt försörjningsstöd.³⁰ Familjen/barnet kan få 2000 kr/år till ledarledd fritidsaktivitet. Vem som betalar Internetsupport och försäkring för datorn är inte klarlagt. Det kan vara skillnader mellan olika förvaltningar. **1 %** av barnen har inte möjlighet att använda dator och Internet i sitt hem.³¹

---

²⁸ Se ovan.

²⁹ Ur *Ung Röst 2014*, Rädda Barnen.

³⁰ *Barnets bästa*, Lunds kommun.

³¹ Ur *Ung Röst 2014*, Rädda Barnen.

Vi har inte hunnit undersöka huruvida barn och ungdomar erbjuds gratis aktiviteter på skollov. Inte heller om det finns fritidsgårdar i alla stadsdelar eller om information om gratisaktiviteter når ut till alla.

SAMMANFATTNING

Denna rapport är på inget sätt fullständig. Den får ses som en första karläggning av barnfattigdomen i Lund. Sedan tidigare vet vi genom Rädda Barnens årsrapport 2013 hur många barnfamiljer som lever på försörjningsstöd eller har låg inkomststandard. Genom statistiska uppgifter från Barnombudsmannen har ett flertal bakgrundsvariabler som föräldrarnas utbildningsbakgrund, etnicitet och om barnen bor i sin ursprungsfamilj eller om de bor med mamman respektive pappan givit mer information om barnfamiljerna med låga inkomster. Vi vet också barnens fördelning på olika åldrar. Många av familjerna är "överskuldssatta". Ett mönster man kan utläsa ur statistiken är att studentfamiljer med små barn tillhör gruppen med låg inkomststandard, men också familjer med utländsk bakgrund. Antagligen döljer sig flera mönster bakom siffrorna.

Genom Socialförvaltningens i Lund statistik har vi fått reda på antalet barnfamiljer med försörjningsstöd, fördelningen av familjerna på Lunds olika bostadsområden och om föräldrarna är sammanboende eller ensamstående. Vi har blivit lovade statistik över fler bakgrundsvariabler, men denna har hittills uteblivit. Ett tydligt mönster är att ensamstående mödrar ingår i gruppen med försörjningsstöd.

En del förhållanden kring barnens utbildning har blivit belysta, som antal elever som lämnar grundskolan utan att ha nått kunskaps- och färdighetsmålen. Fritidsaktiviteterna är inte tillräckligt undersökta, utan dem får vi gå vidare med.

Sammanfattningsvis kan sägas att vi bara skrapat lite på ytan. En del frågor har blivit besvarade, men mycket återstår. Intervjupersonerna, tjänstmännens/kvinnornas på förvaltningarna svar är ofta svepande och behöver noggrannare preciseras och ofta behövs att man gräver djupare i frågan. Resursfördelning och budgetrestriktioner påverkar vardagen för barnen. Får svaga elever tillräckligt stöd i skolan? Skolmaten är avgiftsfri, men vilken mat får barnen i skola och förskola. Kan de äta sig mätta?

Både på nationell och kommunal nivå har det framkommit att ensamstående mödrar utgör hälften av barnfamiljerna som kan karaktäriseras som fattiga. Kvinnor arbetar ofta inom välfärdssektorn, inom vård, skola och omsorg, där kommunen är den främsta arbetsgivaren. Ett krav på kommunen skulle kunna vara att uppsägning av familjeförsörjare inte skall förekomma. Precis som vid risk för vräkning skulle den anställde istället behållas inom verksamheten och t ex omplaceras. Risken för marginalisering och utanförskap är annars stor.

KÄLLOR OCH REFERENSER

Ann-Britt Wall Berséus, skolchef, Barn & Skola Öster, Lunds kommun.

Barnets bästa, Lunds kommun.

Barnfattigdomen i Sverige. Sammanfattning 2012:2, Rädda Barnen.

Barnfattigdom i Sverige. Årsrapport 2013, Rädda Barnen.

Camilla Qvennerberg, Socialförvaltningen i Lund

Marie Olsson, Socialförvaltningen i Lund

www.barnombudsmannen.se.

Åtgärder för att stärka barnets rättigheter och uppväxtvillkor i Sverige, Regeringens skrivelse 2013/14:91.